

Archiv obce Hostíčkov

1923-1935

Inventář

EL NAD č.: 1210

AP č.: 460

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu.....	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	6
Seznam použitých pramenů a literatury.....	7

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk.....	8
Inventární seznam.....	9

Úvod

I. Vývoj původce archiválií

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března 1849 (takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení), který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů. Omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorcí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, byla opět zavedena veřejnost jednání. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník snažící se dostat obce pod větší kontrolu a v roce 1864 bylo pod č. 7/1864 Z. z. vydáno Zřízení obecní a řád volení v obcích pro království České. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Po vzniku samostatné Československé republiky byly novelizovány rovněž zákony týkající se samospráv. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád přiznával všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště, a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období s ostatními samosprávami.

Novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo (dříve obecní výbor), obecní radu (dříve obecní představenstvo), starostu, případně jeho náměstky a komise. Obecní zastupitelstvo, volené všemi voliči oprávněnými k volbě, se skládalo z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci. Právem obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. Mezi funkce starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938-1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělcí (Beigeordnete). O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělcí z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátila se doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945-1946.

Název vsi Hostičkov, ležící přibližně 7 kilometrů severozápadně od Plané, vychází z osobního jména Hostík, resp. jeho zdrobněliny Hostiček, a znamenalo Hostičkův, čili patřící Hostičkovi. K dalším českým názvům vsi chronologicky patřily Hosticzkow, Hosstieczkowo, k německým Hetschigau, Hetschikau a k latinským Hostyk, Hosticzkow.

První písemná zmínka o vsi Hostičkov spadá k roku 1379, kdy vystupuje jako majitel Ješek Kozíhlava z Pnětluk, kterému kromě vsi Hostičkov patřily ještě ves Třebel a hrad téhož jména a dále vsi Splž a Kořen. Od jeho potomků odkoupil ves klášter v Teplé. Po ničivém nájezdu husitů se vsi tepelského kláštera stávaly předmětem častých zástav. V druhé polovině 15. století získali ves Kolowratové. V roce 1498 držel bývalé klášterní jmění, společně se vsí Hostičkov, Jiří Kolowrat z Bezdržic. V roce 1564 se ves dostala do zástavy hraběcího rodu Šliků z Plané. Přestože měl klášter stále předkupní právo a usiloval o získání vsi do opětovného vlastnictví, zprvu formální přiřazení vsi Hostičkov pod panství Planá bylo úředně potvrzeno v roce 1576, kdy se ves stala jeho trvalým příslušenstvím. Panství Planá

zůstalo v majetku rodu Šliků do roku 1665, kdy jej zakoupil, již značně zadlužené, Jáchym ze Sinzendorfu. Starý rakouský rod Sinzendorfů si majetek podržel do roku 1822, kdy zemřel jeho poslední příslušník. O pozůstalost se vedl dlouholetý spor, z něhož vzešel vítězně Jan Václav, hrabě Nostitz-Rieneck. Nárok, vzniklý již v roce 1823, byl úředně stvrzen v roce 1827. Ves Hostíčkov dosáhla konce patrimoniální správy právě ve vlastnictví tohoto rodu.

Po dobu její existence byla obec Hostíčkov územně a samosprávně samostatná. Správní obvod se shodoval s katastrálním územím Hostíčkov.

Do roku 1862 patřila ves Hostíčkov do správy Krajského úřadu v Chebu a od roku 1850 pod nově zřízené Okresní hejtmánství v Plané. Zároveň se vznikem politických okresů vznikly v roce 1850 i okresy soudní. Obec Hostíčkov se stala součástí nově vzniklého soudního okresu Planá (zůstala v něm až do roku 1945). Při další reorganizaci správy v roce 1855 byla sloučena politická a soudní správa a vznikl Okresní úřad Planá, do jehož působnosti náležela také obec Hostíčkov. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy bylo obnoveno Okresní hejtmánství v Plané. Po připojení okresu Planá k Německé říši spadala obec do správy Landrátu v Tachově.

Vývoj obecní samosprávy v Hostíčkově zůstává v podstatě neznámý. Nejdůležitější informace lze nalézt v úvodní části pamětní knihy obce. Jedná se sice o retrospektivu, doplněnou pisatelem pamětní knihy, je ale evidentní, že autor musel mít k dispozici nějaké dokumenty, ze kterých čerpal. Zbývající časové úseky, kterým se pamětní kniha postupně věnuje, byly doplněny o poznání stručněji. Z obecní kroniky byl tedy konstruován (z větší části) přehled obecních starostů.

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Michael Seidler	1850	1876
Josef Stopfer	1876	1882
Adam Ott	1882	1885
Mathias Heimrath	1885	1889
Michl Seidler	1889	1892
Josef Naglschmid	1892	1895
Michl Seidler	1895	1898
Josef Stopfer	1898	1901
Martin Hofmann	1901	1904
Anton Hubl	1904	1907
Franz Josef Pötzl	1907	1913
Franz Pötzl	1913	1919
Franz Josef Pötzl	1919	1923
Wendelin Benedickt	1923	1931
Karl Zeidler	1931	1935
Franz Pötzl	1938	1945

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Pamětní kniha obce Hostíčkov byla nalezena v rámci skartačního řízení u Úřadu městysu Chodová Planá. Pamětní kniha obce byla do Státního okresního archivu Tachov přijata 22. července 2011 pod číslem přírůstku 22/2011. V návaznosti na předešlé byl založen nový archivní fond s názvem Archiv obce Hostíčkov a EL NAD 1210.

S přihlédnutím ke množství a charakteru dochovaného materiálu nelze spolehlivě prokázat, respektive vyloučit, zda a v jakých obdobích se obec řídila jakýmkoliv spisovým řádem.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Materiál archivního fondu AO Hostíčkov pochází z let 1923-1935. Jedná se o 1 úřední knihu o celkové metrži 0,04 bm.

Vzhledem k umístění obce v oblasti s převažujícím německým obyvatelstvem je v dochované archiválii užíván německý jazyk.

Archivní fond byl uspořádán podle metodického návodu pro pořádání archivních fondů obcí.

Fyzický stav materiálu je dobrý.

Při pořadacích pracích v archivním fondu AO Hostíčkov z něj nebyly vyřazeny žádné multiplikáty a písennosti nearchivní povahy.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Jediný, badatelsky využitelný zdroj archivního fondu AO Hostíčkov představuje pamětní kniha obce. Jde však o velmi omezený informační zdroj, neboť záznamy v ní uvedené byly vyhotoveny retrospektivním způsobem a navíc přibližuje poměrně krátký časový úsek. Informace o obecní historii ještě před zavedením knihy je potřeba interpretovat s rezervou, protože chybí jakákoliv další možnost porovnání, které se dostalo pisateli.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v prosinci 2014 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 8. října 2015

Miroslav Vetrák

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Adressbuch Heimatkunde, Führer, Sagenschatz für den politischen Bezirk Plan-Weseritz und Umgebung. Plan : Deutscher Heimatverlag, 1926.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida : Verlagsanstalt Albert & Hanselik, s. d.

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1849.

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1874.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970, 1978.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1920.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933.

Seznam míst v království Českém, 1913.

Státní oblastní archiv Plzeň : Průvodce po archivních fondech. Svazek 3. Praha : Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1976.

Übersicht der in Folge a. h. Gutschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten provisorischen Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen, 1849.

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu, *Archivní časopis : zvláštní příloha.* 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín – SVOBODA, Jan. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny.* Díl I. A – H, Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1954.

SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník království českého.* Praha : Nakladatelství ARGO, 1998.

Über Grenzen hinweg : Geschichte, Land und Leute des Plan – Weseritzer Bezirkes Tirschenreuth und Mährling, Tirschenreuth : Gesamtherstellung Druckerei und Verlag Nickl, 1984.

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
EL	evidenční list
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evíd.	evidenční
inv. č.	inventární číslo
NAD	Národní archivní dědictví
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Nacionálněsocialistická německá strana dělnická)
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů
s. d.	sine dato (bez datace)
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
Obecní úřad 1850–1945			
Úřední knihy			
Knihy všeobecné správy obce			
1	Pamětní kniha obce	1923-1935	ukn 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Hostíčkov
Značka archivního fondu:	AO Hostíčkov
Časové rozmezí:	1923-1935
Počet evidenčních jednotek:	1 úřední kniha
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,04
Stav ke dni:	8.10.2015
Zpracovatel archivního fondu:	Miroslav Vetrák
Zpracovatel archivní pomůcky:	Miroslav Vetrák
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl dne 8.10.2015 čj. SOAP/090-0412/2015